

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräisiin muihin lakeihin tehtäviä muutoksia sote-uudistuksesta johtuen (Sote100)

Lausuntoyhteenvedo

Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräisiin muihin lakeihin tehtäviä muutoksia sote- uudistuksesta johtuen (Sote100)

Lausuntoyhteenvedo

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Sosiaali- ja terveysministeriö

© 2021 tekijät ja Sosiaali- ja terveysministeriö

ISBN pdf 978-952-00-9867-4

ISSN pdf 2242-0037

Taitto Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Kannen kuvat: Tuula Holopainen, Irmeli Huhtala, Kuvatoimisto Rodeo, Shutterstock

Helsinki 2021

**Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä
eräisiin muihin lakeihin tehtäviä muutoksia sote-uudistuksesta johtuen
(Sote100)
Lausuntoyhteenvedo**

Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2021:10		Teema	Sote-uudistus
Julkaisija	Sosiaali- ja terveysministeriö		
Toimittaja/t	Maria Huttunen		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	25
Tiivistelmä	<p>Lausunnonantajista noin 65 prosenttia valitsi vaihtoehdon "Lausunnon antajalla ei ole erityistä lausuttavaa esitysluonnoksesta". Muut lausijat olivat valinneet vaihtoehdon "Lausunnonantajalla on lausuttavaa esitysluonnoksesta". Osa niistä lausunnonantajista, jotka lausuiivat esitysluonnoksesta, keskittyivät lausunnossaan HE 241/2020 vp (varsinainen sote-uudistusta koskeva esitys) koskeviin huomioihin ja lakien sisällöllisiin muutostarpeisiin. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota lausuttavan esitysluonnoksen lakiehdotusten eroihin termistön käytössä. Kolme ministeriötä lausuiivat tarpeesta tehdä teknisiä muutoksia lakeihin, jotka eivät vielä olleet esitysluonnoksessa mukana.</p> <p>Esitysluonnoksen 109 lakiehdotuksesta suurin osa ei noussut lausunnonantajien lausunnoissa esiin erikseen nostettuina. Yleisempien useita lakiehdotuksia koskevien huomioiden lisäksi keskeisimmät sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakiehdotuksiin suoraan kohdentuvat huomiot koskivat lakia sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä ja terveydenhuoltolakia sekä muun muassa kehitysvammalakeja ja lastensuojelulakeja. Sisäministeriön hallinnonalan osalta keskeisimmät huomiot kohdistuivat pelastuslakiin.</p> <p>Ahvenanmaan maakunnan hallitus nosti lausunnossaan esille eräiden lakien osalta niiden soveltamiseen liittyvän ongelman Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta. Ahvenanmaan valtuuskunta lausui asiaan liittyen antamassaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen pyytämässä lausunnossa.</p> <p><i>Julkaisu on päivitetty 17.3.2021, s. 21.</i></p>		
Asiasanat	lausuntopyynnöt, lausunnot, lausuntoyhteenvedo, uudistukset, sosiaali- ja terveydenhuolto, pelastustoimi		
ISBN PDF	978-952-00-9867-4	ISSN PDF	2242-0037
Asianumero	VN/20323/2020	Hankenumero	STM122:00/2020
Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9867-4		

Utkast till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagstiftningen om social- och hälsovården och räddningsväsendet samt av vissa andra lagar med anledning av social- och hälsovårdsreformen (Sote100)

Sammandrag av utlåtandena

Social- och hälsovårdsministeriets rapporter och promemorior 2021:10		Tema	Social- och hälsovårdsreformen
Utgivare	Social- och hälsovårdsministeriet		
Redigerare	Maria Huttunen		
Språk	finska	Sidantal	25
Referat	<p>Cirka 65 procent av de remissinstanser som gav sitt utlåtande via tjänsten utlåtande.fi valde alternativet "Den som lämnar utlåtande har inget särskilt att yttra om utkastet till proposition". De övriga remissinstanserna valde alternativet "Den som lämnar utlåtande har något att yttra om utkastet till proposition". En del av de remissinstanser, som yttrade sig om propositionsutkastet, koncentrerade sig i sitt utlåtande på kommentarer som gäller RP 241/2020 rd (den egentliga propositionen om social- och hälsovårdsreformen) och på behovet av ändringar i lagarnas innehåll. En del av remissinstanserna fäste uppmärksamhet vid skillnaderna i användningen av terminologin i propositionsutkastets lagförslag. Tre ministerier lämnade utlåtanden om behovet av att göra tekniska ändringar i de lagar som ännu inte ingick i propositionsutkastet.</p> <p>Största delen av de 109 lagförslagen i propositionsutkastet lyftes inte fram separat i remissinstansernas utlåtanden. De mest vanligt förekommande kommentarerna som gällde flera lagförslag och som riktades direkt till lagförslagen inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, gällde lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården och hälso- och sjukvårdslagen samt bl.a. specialomsorgslagen och barnskyddslagen. Inom inrikesministeriets förvaltningsområde handlade de mest centrala kommentarerna om räddningslagen.</p> <p>Ålands landskapsregering lyfte i sitt utlåtande fram problemet med tillämpningen av vissa lagar i förhållande till kommunerna i landskapet Åland. Ålandsdelegationen yttrade sig om saken i ett utlåtande som social- och hälsovårdsministeriet separat begärt.</p> <p><i>Publikation uppdaterades den 17 mars 2021, s. 21.</i></p>		
Nyckelord	begäran om utlåtande, utlåtanden, sammandrag av utlåtandena, reformer, social- och hälsovården, räddningsväsende		
ISBN PDF	978-952-00-9867-4	ISSN PDF	2242-0037
Ärendenr.	VN/20323/2020	Projektnr.	STM122:00/2020
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9867-4		

Amendments to legislation on healthcare, social welfare and rescue services and certain other acts as a result of the health and social services reform

Summary of opinions

Reports and Memorandums of the Ministry of Social Affairs and Health 2021:10		Subject	Health and social services reform
Publisher	Ministry of Social Affairs and Health		
Editor	Maria Huttunen		
Language	Finnish	Pages	25
Abstract	<p>Approximately 65 per cent of those who submitted an opinion chose the option 'The respondent has no particular comments on the draft proposal'. The rest of them chose the option 'The respondent has comments on the draft proposal'. Some of the respondents who commented on the draft proposal focused in their opinions on the actual government proposal (HE 241/2020 vp) for the health and social services reform and on the need to make substantive changes to the acts included in the proposal. Some respondents drew attention to the differences in terminology used in the bills introduced as part of the draft proposal. Three ministries commented on the need to make technical changes to those acts that were not yet included in the draft proposal.</p> <p>Most of the 109 bills included in the draft proposal were not raised separately in the opinions received. In addition to making more general comments about a number of bills, respondents made specific comments on the bills concerning the administrative branch of the Ministry of Social Affairs and Health. The key comments raised about these bills concerned the Act on the Secondary Use of Health and Social Data, the Health Care Act, the Act on Special Care for Persons with Intellectual Disabilities and the Child Welfare Act, for example. As regards the administrative branch of the Ministry of the Interior, the main comments were related to the Rescue Act.</p> <p>In its opinion, the Government of Åland raised the problem of applying certain acts in the municipalities on the Åland Islands. The Åland Delegation commented on the matter in its opinion that the Ministry of Social Affairs and Health had requested separately from it.</p> <p><i>Publication was updated on 17th March 2021, p. 21.</i></p>		
Keywords	requests for opinions, opinions, summary of opinions, reforms, healthcare and social welfare, rescue services		
ISBN PDF	978-952-00-9867-4	ISSN PDF	2242-0037
Reference no.	VN/20323/2020	Project no.	STM122:00/2020
URN address	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-9867-4		

Sisältö

1	Johdanto	7
2	Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat	8
3	Tiivistelmä	9
4	Lausunnonantajien keskeisimmät näkemykset	10
4.1	Yleistä	10
4.2	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaa koskevat ehdotukset	11
4.3	Sisäministeriön hallinnonalaa koskevat ehdotukset	22
4.4	Muiden ministeriöiden hallinnonalaa koskevat ehdotukset	23
	Liitteet	24

1 Johdanto

Pääministeri Marinin hallitus antoi 8.12.2020 esityksen eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 241/2020 vp). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uuden hallintotason, hyvinvointialueiden, perustamisen ja toiminnan kannalta keskeiset lait, joita ovat laki hyvinvointialueesta, laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, laki pelastustoimen järjestämisestä, laki sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimenjärjestämisestä Uudellamaalla sekä niiden yhteinen voimaanpanolaki, hyvinvointialueiden rahoituslaki sekä ehdotukset kuntien valtionosuutta koskevan lainsäädännön, verolainsäädännön, hyvinvointialueen henkilöstöä koskevan lainsäädännön sekä eräiden yleishallintoa koskevien lakien muuttamiseksi.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esitysluonnoksella ehdotettaisiin tehtäväksi eri ministeriöiden hallinnonalan lainsäädäntöön edellä mainitusta hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen uudistusta koskevasta lainsäädännöstä johtuvat tekniset muutokset. Lisäksi tehtäisiin Uudenmaan erillISRatkaisuun liittyvä tietojohtamista koskeva sisällöllinen täydennys.

Edellä mainituilla muutoksilla päivitettäisiin eri hallinnonalojen lainsäädäntö vastamaan uutta rakenteellista toimintakenttää ja järjestämisvastuuta. Esityksen tavoitteena ei ole puuttua lainsäädäntöön sisällöllisesti edellä kuvattua Uudenmaan erillISRatkaisua koskevaa täydennystä lukuun ottamatta.

2 Lausuntopyyntö ja lausunnonantajat

Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi kunnilta, kuntayhtymiltä, maakuntien liitoilta ja muilta toimijoilta lausunnot hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen lainsäädäntöön sekä eräihin muihin lakeihin tehtävistä muutoksista sote-uudistuksesta johtuen (Sote100). Myös muut toimijat kuin lausuntopyynnön jakelussa mainitut tahot pystyivät antamaan lausuntonsa.

Vastaajalla oli lausuntopalvelu.fi-palvelussa mahdollisuus antaa vapaamuotoisia kommentteja ja esittää yksilöityjä säädösmuutosehdotuksia esityksessä ehdotettaviin tekniisiin muutoksiin ja Uudenmaan erillisratkaisua koskevaan täydennykseen. Lausuntopyyntöön sai vastata suomeksi tai ruotsiksi. Vaihtoehtoisesti vastaaja pystyi vastaamaan ainoastaan valitsemalla vaihtoehdon "Lausunnon antajalla ei ole erityistä lausuttavaa esitysluonnoksesta".

Lausuntoaika oli 1.–26.2.2021, ja lausuntonsa määräajan loppuun mennessä antoi yhteensä 162 toimijaa. Lausunnot pyydettiin ensisijaisesti lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta sähköisellä kyselyllä. Osa lausunnoista toimitettiin pelkästään ministeriön kirjaamoon.

Lausunnot ovat julkisia ja löytyvät hankesivustolta Internet-osoitteesta <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM122:00/2020>.

Varsinaisen esitysluonnosta koskevan lausuntopyynnön lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö pyysi Ahvenanmaan valtuuskunnalta lausunnon koskien eräiden lakien soveltamista Ahvenanmaan maakunnan kuntiin. Lausuntoaika oli 22.–26.2. Valtuuskunta antoi lausuntonsa 25.2.

3 Tiivistelmä

Lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta lausuntonsa antaneista lausujista noin 65 prosenttia valitsi vaihtoehdon ”Lausunnon antajalla ei ole erityistä lausuttavaa esitysluonnoksesta”. Muut lausujat olivat valinneet vaihtoehdon ”Lausunnonantajalla on lausuttavaa esitysluonnoksesta”. Osa niistä lausunnonantajista, jotka lausuivat esitysluonnoksesta, keskittyivät lausunnossaan HE 241/2020 vp (varsinainen sote-uudistusta koskeva esitys) koskeviin huomioihin. Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota lausuttavan esitysluonnoksen lakiehdotusten eroihin termistön käytössä (muun muassa viittaukset HUS-yhtymään, asukkaisiin ja kotikuntaan). Lisäksi oikeusministeriö muun ohella kiinnitti huomiota sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakiehdotuksiin, joissa voimassa olevaan säännökseen olisi tarpeen päivittää vanhentuneita termejä uusiin tai vanhentuneita lakiviittauksia (muun muassa muutoksenhakusäännökset) viittauksiksi voimassaoleviin lakeihin. Kolme ministeriötä lausuivat tarpeesta tehdä teknisiä muutoksia lakeihin, jotka eivät vielä olleet esitysluonnoksessa mukana.

Esitysluonnoksen 109 lakiehdotuksesta suurin osa ei noussut lausunnonantajien lausunnoissa esiin erikseen nostettuina. Edellä kuvattujen yleisempien useita lakiehdotuksia koskevien huomioiden lisäksi keskeisimmät sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakiehdotuksiin suoraan kohdentuvat huomiot koskivat lakia sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä ja terveydenhuoltolakia sekä muun muassa kehitysvammalakia ja lastensuojelulakia. Sisäministeriön hallinnonalan osalta keskeisimmät huomiot kohdistuivat pelastuslakiin.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus nosti lausunnossaan esille eräiden lakien osalta niiden soveltamiseen liittyvän ongelman Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta. Ahvenanmaan valtuuskunta lausui 25.2. antamassaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen pyytämässä lausunnossa, että sen käsityksen mukaan itsehallintolaista ei voida päätellä estettä sille, että valtakunnan toimivaltaan kuuluvat tehtävät, jotka valtakunnanlain mukaan kuuluvat kunnille, jäävät kunnallisiksi tehtäviksi Ahvenanmaalla, vaikka ne valtakunnassa siirtyvät muille viranomaisille, jollaisia ei ole vastaavia Ahvenanmaan maakunnassa. Valtakunnan lainsäädännössä tulisi tällöin valtuuskunnan näkemyksen mukaan säätää, että kunnat hoitavat näitä tehtäviä Ahvenanmaalla.

4 Lausunnonantajien keskeisimmät näkemykset

4.1 Yleistä

Lausuntopalvelu.fi-palvelun kautta lausuntonsa antaneista lausujista noin 65 prosenttia valitsi vaihtoehdon ”Lausunnon antajalla ei ole erityistä lausuttavaa esitysluonnoksesta”. Muut lausujat olivat valinneet vaihtoehdon ”Lausunnonantajalla on lausuttavaa esitysluonnoksesta”.

Osa niistä lausunnonantajista, jotka lausuivat esitysluonnoksesta, keskittyivät lausunnossaan HE 241/2020 vp (varsinainen sote-uudistusta koskeva esitys) koskeviin huomioihin. Lausujat kommentoivat sote-uudistusta koskien muun muassa rahoitusratkaisusta, uudistuksen aikataulusta, yksityisten tuottajien asemasta, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä, kuntien asemasta ja ympäristöterveydenhuollosta sekä pelastustoimen osalta rahoituksesta ja järjestämisestä. Lisäksi joissain lausunnoissa ehdotettiin lakeihin sisällöllisiä muutoksia sekä tuotiin esille valvontalain säätämistarve (sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäjiä ja palveluntuottajia koskeva uusi laki).

Osa lausunnonantajista kiinnitti huomiota esitysluonnoksen lakiehdotusten eroihin termistön käytössä (muun muassa viittaukset HUS-yhtymään, asukkaisiin ja kotikuntaan) ja huomautti vaihtelevan viittaustyylin tekevän kokonaisuudesta vaikeasti hahmotettavan ja lisäävän riskejä soveltamisen ongelmiin. Lisäksi oikeusministeriö kiinnitti huomiota siihen, että esitysluonnoksen sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan lakiehdotuksiin ei ole sisällytetty mukaan kaikkia sellaisia pykäläiä, joissa voimassa olevaan säännökseen olisi tarpeen päivittää vanhentuneita termejä uusiin tai vanhentuneita lakiviittauksia (muun muassa muutoksenhakusäännökset) viittauksiksi voimassaoleviin lakeihin. Lausunnoissaan OM, VM ja YM toivat esille, että em. ministeriöiden hallinnonalalla on vielä joitain lakeja, joihin olisi tarpeen tehdä teknisiä muutoksia.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus nosti lausunnossaan esille eräiden lakien osalta niiden soveltamiseen liittyvän ongelman Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutoksia lakeihin, jotka ovat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvia ja joita siten sovelletaan suoraan Ahvenanmaan maakunnassa. Näiden lakien osalta hallitus totesi, että ongelma syntyy siitä, että valtakunnan laissa korvataan viittaukset kuntiin ja kuntayhtymiin viittauksilla hyvinvointialueisiin. Näin ollen jää auki lakien soveltaminen jat-

kossa Ahvenanmaan maakunnassa. Edellä olevan johdosta sosiaali- ja terveysministeriö pyysi Ahvenanmaan valtuuskunnalta lausunnon, jossa pyydettiin valtuuskunnan näkemystä siihen, voidaanko esitysluonnoksessa mukana oleviin valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviin lakeihin lisätä säännös niiden soveltamisesta Ahvenanmaan maakunnan kunnissa. Esitysluonnoksessa ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia, jonka vuoksi edellä kuvattujen säännösten tarkoitus olisi säilyttää nykytila lakien soveltamisen näkökulmasta. Ahvenanmaan valtuuskunta lausui 25.2. antamassaan lausunnossa, että sen käsityksen mukaan itsehallintolaista ei voida päätellä estettä sille, että valtakunnan toimivaltaan kuuluvat tehtävät, jotka valtakunnanlain mukaan kuuluvat kunnille, jäävät kunnallisiksi tehtäviksi Ahvenanmaalla, vaikka ne valtakunnassa siirtyvät muille viranomaisille, jollaisia ei ole vastaavia Ahvenanmaan maakunnassa. Valtakunnan lainsäädännössä tulisi tällöin valtuuskunnan näkemyksen mukaan säätää, että kunnat hoitavat näitä tehtäviä Ahvenanmaalla. Lausunnossaan Ahvenanmaan valtuuskunta toteaa myös, ettei se ole ottanut kantaa siihen, onko joidenkin kuntien (ts. Ahvenanmaan kuntien) tiettyjen tehtävien säilyttäminen perustuslain mukaista, kun ne siirretään muiden kuntien osalta (ts. valtakunnan kuntien osalta) muille viranomaisille.

4.2 Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaa koskevat ehdotukset

Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä

Valtiovarainministeriön lausunnossa huomioitiin, ettei HE 241/2020 vp ehdotetussa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa säädettä elinsiirtojen luovutussairaalalle tai elinsiirtokeskukselle asetetuista vaatimuksista. Valtiovarainministeriön mukaan esitysluonnoksessa lienee tarkoitus viitata siihen, mitä järjestämislain säännös vaikuttaa yleensä sairaaloita koskeviin vaatimuksiin ja tämä informatiiviseksi oletetusti tarkoitettu viittaus on syytä mainita säännökohtaisissa perusteluissa.

Terveysdenhuoltolaki

Useassa lausunnossa (Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri, Helsingin kaupunki, Suomen Lääkäriliitto, Kuntaliitto) katsotaan, ettei terveydenhuoltolain 9 §:ää, jossa säädetään yhteisestä potilasrekisteristä, tulisi kumota. Lausuntojen mukaan sote-uudistuksen potilastietojärjestelmiä koskevissa säännöksissä hallituksen esityksessä HE 241/2021 vp ei ole otettu huomioon Uudenmaan erillisratkaisun vaikutusta potilastietojen saumattomaan siirtymiseen, ja siten mainittu 9 § tulisi säilyttää terveydenhuoltolaissa. Terveysden ja hyvinvoinnin laitos THL ei pidä ratkaisua täysin ongelmattomana

tiedon integraation näkökulmasta ja painottaa, että riittäviin mahdollisuuksiin käyttää asiakas- ja potilastietoa Uudenmaan alueella tulee kiinnittää erityistä huomiota jatkossa. THL kiinnittää huomiota siihen, että terveydenhuoltolain 9 § kumoamisen aiheuttamat muutokset rekisterinpitäjyyteen vaikuttavat valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin (Kanta-palvelut).

Parissa lausunnossa katsotaan, ensihoitopalvelun järjestämisen vastuuasiat ovat ristiriidassa esitetyn terveydenhuoltolain muutoksen 39 §:n ja hallituksen esityksen 241/2020 Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudella- maalla annetun lain kesken. Ensisijaisesti tämä on lausuntojen mukaan ratkaistavissa säätämällä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudella- maalla annetun laissa ensihoidon järjestämisvelvollisuus Uudenmaan hyvinvointialu- eille tai toissijaisesti terveydenhuoltolain 39 § tulee lisätä säädös, jossa Uudenmaan hyvinvointialueille annetaan mahdollisuus antaa lausunto ensihoitopalveluiden palve- lutasopäätöksestä.

Muutamissa lausunnossa esitetään näkemyksiä sote-uudistuksesta johtuvista tervey- denhuoltolain sisällöllisistä muutostarpeista. Eräissä lausunnoissa katsotaan, että ter- veydenhuoltolain 48 §:ssä (laajennettu kiireettömän hoidon hoitopaikan valinta) ei ole jatkossa perusteltua säädöspohjaisesti yhtä tarkasti säätää sen ehdoista, milloin hy- vinvointialueen asiakas voi vaihtaa terveyskeskusta tai suun terveydenhuollon yksik- köä alueen sisällä. Eräissä lausunnoissa katsottiin, terveydenhuoltolain 57 §:ää tulee muuttaa siten, että sidosyksikköasemassa ja in-house tyyppisessä hyvinvointialueen osakeyhtiössä voidaan käyttää poikkeuksellisesti julkista valtaa. Eräiden yksityistä palveluntuotantoa edustavien lausunnonantajien mukaan 54 §:ään, jossa säädetään palvelujen hankkimista muualta silloin, kun järjestäjä ei pysty antamaan palvelua sää- detyissä enimmäisajoissa, ei tulisi ottaa säännösviittauksia järjestämislainsäädäntöön, koska ne rajoittavat palveluja, joita voidaan hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta.

Oikeusministeriö kiinnitti huomiota siihen, että 44 §, jossa säädetään mahdollisuu- desta tehdä erikoissairaanhoidon yhteistoiminnasta sopimus, jos se on tarpeen suo- men-, ruotsin- tai saamenkielisen potilaan kielellisten oikeuksien turvaamiseksi tai ter- veydenhuollon palvelujen työnjaon toteuttamiseksi, ehdotetaan kumottavaksi. Oikeus- ministeriö toteaa, että hyvinvointialueesta annetun lain 8 luku ei sisällä vastaavia säännöksiä suomen-, ruotsin- tai saamenkielisen potilaan kielellisten oikeuksien tur- vaamiseksi ja katsoo, että pykälän kumoamista koskevissa perusteluissa tulisi selke- ämmin käydä ilmi, sisältääkö sote-uudistus vastaavat kielellisten oikeuksien turvaa- mista koskevat säännökset hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa.

Joidenkin lausunnonantajien mukaan niillä alueilla, joilla ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu on tällä hetkellä siirretty esimerkiksi hyvinvointiyhtymälle tai vastaa-

valle organisaatiolle, tulisi mahdollistaa toiminnan säilyminen ennallaan. Lausunnoissa pidetään epätarkoituksenmukaisena kuntayhtymien ympäristöterveydenhuoltoon liittyvien tehtävien palautumista kuntien hoidettaviksi. Ympäristöterveydenhuollon järjestämisestä ja työnjaosta toivotaan voitavan sopia joustavasti hyvinvointialueen ja kuntien kesken alueelliset erot huomioiden. Lainsäädännöllä tulisikin mahdollistaa se, että kunnat voisivat siirtää hyvinvointialueen kanssa tekemällään sopimuksella hyvinvointialueen hoidettaviksi kuntien ympäristöterveydenhuollon tehtävät, joiden hoitamiseen kunnat ovat osoittaneet hyvinvointialueelle rahoituksen.

Kaikissa myös HUS-yhtymää koskevissa pykälissä ei aina erikseen mainita, milloin säännös koskee myös HUS-yhtymää, vaan säännöksissä viitataan erikseen HUS-yhtymään vain siltä osin, kun järjestämisvastuusta johtuvasta sääntelystä johtuen ei ole selvää, että säännös on tarkoitettu koskemaan HUS-yhtymää. HUS katsoi, että valittu sääntelytapa, jossa lopputulos on kuitenkin vaikeasti luettava ja aiheuttaa epäselvyyttä siitä, koskeeko jokin nimenomainen säännös HUS-yhtymää.

Erikoissairaanhoitolaki

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiriin ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri lausunnoissa pidetään myönteisenä, että 28 ja 29 §:n mukainen sääntely ns. kaksoisvirkojen muodostamisesta yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan ja yliopistollisen sairaalan välillä ehdotetaan säilytettäväksi. HUS ehdottaa lisäksi erästä teknistä termimuutosta.

Toisiolaki

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston lausunnossa on todettu, että toisiolain ehdotetun tietojohtamista koskevan 41 §:n myötä mahdollistettaisiin se, että ensisijaisessa järjestämisvastuussa olevat Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki voisivat käyttää tietojohtamisessa myös HUS-yhtymässä syntyneitä tietoja. Käsittelyn tulee kuitenkin täyttää välttämättömyysehto, kuten ehdotetussa pykälässä säädettäisiin. Pykälään tehtävillä muutoksilla varmistettaisiin myös, että Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki sekä HUS-yhtymä pystyvät järjestämissopimuksessa sopimaan työnjaosta ja yhteistyöstä (sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettavan lain 9 §) tavalla, joka edistää terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, potilasturvallisuutta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta, ja kielellisten oikeuksien toteutumista.

Tietosuojavaltuutettu on lausunnossaan todennut, että toisiolain 41 § 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että ensisijaisessa järjestämisvastuussa olevat Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki voisivat käyttää tietojohtamisessa myös

HUS-yhtymässä syntyneitä tietoja, jos se on välttämätöntä pykäläluonnoksessa määriteltäviin tarkoituksiin. Tavoitteena on muun muassa edistää alueen terveydenhuollon kustannusvaikuttavuutta, tuottavuutta, laatua, potilasturvallisuutta, palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta ja kielellisten oikeuksien toteutumista. Tarve ehdotetun mukaiseen sääntelyyn vaikuttaa perustellulta, jos ehdotettu Uudenmaan erillISRatkaisu toteutuu. Tietosuojavaluutettu tuo esille, että on kiinnittänyt tämän säännöksen tarpeeseen huomiota sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan HE 241/2020 vp:a koskevassa lausunnossa. Samassa lausunnossa tietosuojavaluutettu on lisäksi pitänyt valitettavana, ettei ko. esityksessä ollut arvioitu henkilötietojen käsittelyn muita mahdollisia rooleja.

Lausunnonantajista Espoo, Lohja, Inkoo, Kirkkonummi ja Raasepori ovat tuoneet esille, että uusi sääntely tarkoittaisi sitä, että tulevaisuudessa hyvinvointialue ei voi saada toisen hyvinvointialueen potilastietoja tietojohtamista varten. HUS ei voisi lain nojalla saada hyvinvointialueilta tietoja omaa tietojohtamistaan varten. Mikäli HUSin mahdollisuus tietojohtamiseen jää sääntelyn puuttumisen vuoksi kapeaksi, muodostuu hyvinvointialueelle mahdollisesti suurempi rooli palvelujen integraatiossa. Helsingin kaupunki kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota esitysluonnoksen Uudenmaan erillISRatkaisuun liittyvään, tietojohtamista koskevaan sisällölliseen täydennykseen. Ehdotettua sääntelyä arvioitaessa keskeistä on, voivatko HUS-yhtymän, hyvinvointialueiden ja Helsingin kaupungin vastuulla olevien palveluiden toiminnallinen yhteensovittaminen ja saumattomat palveluketjut toteutua myös erillISRatkaisun piirissä.

Kuntaliitto lausunnossaan toteaa, että myös toissijaisesta käytöstä annetun lain 41 § muutosta koskeva ehdotus tulisi muuttaa siten, että Uudenmaan hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä olisi tietojohtamisen tarkoituksessa oikeus käsitellä ja yhdistellä tunnisteellisesti potilastietoja, jotka on tallennettu Uudenmaan hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän yhteiseen potilasrekisteriin.

HUS toteaa lausunnossaan, että HUS-yhtymällä tulee olemaan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla esitettävän lain 5 §:ään perustuvaa itsenäistä järjestämisvastuuta, että myös muuhun lainsäädäntöön perustuvia erityistehtäviä. HUS-yhtymällä tulee olemaan myös tarve käsitellä Uudenmaan hyvinvointialueiden tietoja yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi ja rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi, minkä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta siis mahdollistaa. Uudenmaan hyvinvointialueilla, Helsingin kaupungilla ja HUS-yhtymällä tulee näin olla oikeus salassapitovelvoitteiden estämättä käsitellä ja yhdistellä potilastietoja tietojohtamisen käyttötarkoituksessa silloin kun se on välttämätöntä kunkin vastuulla järjestettävän toteutettavan palvelutoiminnan tuottamista, seuranta, arviointia, suunnittelua, kehittämistä, johtamista ja valvontaa varten. Tämän tulee kattaa tiedot, jotka ovat syntyneet kunkin omassa toiminnassa tai

ovat sen omiin rekistereihin tallennettuja sekä palvelujen integraation kannalta tarvittavaan yhteisrekisteriin kuuluvia.

Valtionvarainministeriön mukaan esityksestä ei selkeästi ilmene, miten Uudenmaan alueen väestötason tiedot tuotetaan ja miten niitä hyödynnetään tietojohdamisessa. Toisiolaissa ei säädetä viranomaisten välisestä tietojen luovuttamisesta, jolloin Uudenmaan hyvinvointialueiden, Helsingin kaupungin ja HUS-yhtymän välisestä tietojen luovuttamisesta säädetään edelleen yleisesti julkisuuslaissa ja toimialojen erityissääntelyssä. Ehdotettu toisiolain säännös toteaa muodostuvien viranomaisten tietojen käsittelyperusteen, mutta ei paranna ehdotuksessa mainittujen viranomaisten tietojen saantioikeutta alueen toisilta viranomaisilta tietojohdamisen tarpeisiin. Valtiovarainministeriö esittää asiaa edelleen jatkovalmisteltavaksi siten, että tietojohdamisen edellytykset säilyisivät nk. sote-uudistuksen voimaantullessa vähintään nykyisenlaisina, myös Uudenmaan erillisratkaisun osalta. Myös Uudenmaan maakunnan osalta tulisi varmistaa, että tietojohdamisen edellytykset voidaan alueella toteuttaa tehokkaasti ja laadukkaasti. Lähtökohtaisesti tietojohdamisen edellytykset toteutuisivat paremmin, jos myös Uudenmaan maakunnan osalta tietoja voitaisiin tarkastella väestötasoisesti. Tällöin tiedot muodostettaisiin maakunnan hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän tiedoista. Valtionvarainministeriö katsoo, ettei esitysluonnos sisällä tiedonhallintalain tarkoittamaa arviointia, vaikka esitysluonnoksessa ehdotetulla muutettaisiin viranomaisten tiedonhallinnan vastuita ja velvollisuuksia. Esitysluonnoksen jatkovalmistelussa arviointia tulisi tältä osin täydentää. Lisäksi tulisi esiintuoda arvioita edellä mainittujen muutosten aiheuttamista kustannuksista.

Oikeusministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota, että jatkovalmistelussa tulee arvioida ehdotetun säännöksen yleisen edun mukaista tavoitetta ja sen oikeasuhteisuutta sillä tavoiteltuun päämäärään. Koska käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan h alakohdassa esitettyihin tarkoituksiin, jatkovalmistelun yhteydessä on arvioitava, mitä salassapitovelvollisuutta koskevia säännöksiä ehdotettuun käsitteilyyn sovellettaisiin. Lisäksi tulee varmistua siitä, että ehdotettu momentti on linjassa Suomen muiden alueiden käsittelyoikeuksien kanssa, eikä syntyisi sellaista tilannetta, että Uudenmaan hyvinvointialueilla ja Helsingin kaupungilla olisi erilaiset oikeudet käsitellä henkilötietoja tietojohdamisen tarkoituksessa.

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä

Lausunnoista nousi esille, että esityksessä tulisi selkiyttää, miten ehkäisevän päihdetyön vastuut jakautuvat kunnan ja hyvinvointialueen välillä.

Tartuntatautilaki

HUS nosti esille lausunnossaan, että HUS-kuntayhtymän merkitys sekä alueellisesti että valtakunnallisesti nyt koronavirusepidemian aikana on ollut todella huomattava ja että tartuntatautilaissa tulee varmistaa riittävät toimivaltuudet HUS-yhtymälle ja siihen liittyvät yksiselitteiset tulkinnat myös jatkossa. Nyt esitettävissä muutoksissa tartuntatautilakiin ei kuitenkaan mainita HUS-yhtymää mitenkään niin lakitekstissä kuin perusteluissakaan.

Sosiaalihuoltolaki

Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö Talentian lausunnon mukaan uusi sääntely sisältäisi riskejä sosiaalihuollon laillistettujen ammattihenkilöiden tehtävien ja vastuiden merkittävistä muutoksista, kun ammattihenkilö vastaisi virkavastuulla laajan hyvinvointialueen järjestämistä palveluista. Esimerkkinä lausunnossa nostettiin esiin ehdotettu henkilöstöä koskeva 49 a §. Lausunnon mukaan uusi sääntely laajentaisi virkasuhteisen sosiaalityöntekijän tehtäväkokonaisuutta merkittäväällä tavalla. Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän mukaan lain 52 §:n muutosehdotuksessa oleva viittaus hyvinvointialueen tekemään päätökseen on epäselvä ja lausunnossa ehdotettiin päätöksentekijän tarkentamista. Lausunnoissa nostettiin esiin myös joitakin sosiaalihuoltolain sisällöllisiä muutostarpeita.

Oikeusministeriön antaman lausunnon mukaan sosiaalihuoltolain 50 ja 51 §:n muutosehdotuksessa käytettävä siten kuin –rakenne viittauksessa oikaisuvaatimusmenettelyssä ja muutoksenhaussa sovellettavaan lainsäädäntään ei ole riittävän selkeä. Laki viittaukset tulisi kirjoittaa aineelliseen muotoon. Lisäksi sosiaalihuoltolain 51 §:n termi olisi syytä muuttaa hallinto-oikeudesta hallintotuomioistuimeksi. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan sosiaalihuoltolain 53 § tulisi kumota sen ollessa päällekkäistä sääntelyä nykyisin voimassa olevan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain kanssa valitusluvasta hallinto-oikeuden päätökseen.

Laki kehitysvammaisten erityishuollosta

Kehitysvammalain muutoksia kommentoineet muutamat kuntayhtymät ja sairaanhoitopiirit korostivat kaikki hyvinvointialueen monijäsenisen toimielimen merkitystä erityishuollon asiantuntijana ja päätöksentekijänä. Moniammatillinen osaaminen ja viranhaltijoiden vahva rooli haluttiin säilyttää.

Oikeusministeriön katsoo lausunnossaan, että muutoksenhakua koskevia pykäläiä tulee tarkentaa lainsäädännön ajantasaisuuden ja selkeyden vaatimuksen vuoksi.

Laki sosiaalisesta luototuksesta

Oikeusministeriön antaman lausunnon mukaan sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muutoksenhakua koskevaa 11 §:ää tulee muuttaa. Kyseisen pykälän viittaus sosiaalihuoltolakiin olisi oikeusministeriön mukaan syytä muuttaa aineelliseen muotoon esimerkiksi seuraavasti: ”Muutoksenhakuun sovelletaan, mitä sosiaalihuoltolaissa (1301/2014) säädetään.”

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

Joissakin lausunnoissa kiinnitettiin huomiota kunnallisen työpajatoiminnan jatkuvuutta koskeviin riskeihin. Esimerkiksi Suomen Kuntaliitto ry:n mukaan kuntouttavasta työtoiminnasta annettuun lakiin esitetyt tekniset muutosehdotukset eivät ole riittäviä, vaan lainsäädäntöä tulisi uudistaa sisällöllisesti kokonaisuudessaan uuden palvelurakenteen kanssa yhteensopivaksi. Lausunnoissa nostettiin esiin näkemys, jonka mukaan kunnallisen työpajatoiminnan järjestäminen voi vaarantua, kun kuntouttavan työtoiminnan palvelut siirtyvät hyvinvointialueen järjestämisvastuulle. Tämän arvioitiin johtavan kuntouttavan työtoiminnan palvelujen heikkenemiseen. Lausunnoissa nostettiin esiin myös valtakunnallisen työllisyyden kuntakokeilun vaikutukset lain muutosehdotuksille.

Lisäksi joidenkin lausuntojen mukaan järjestäminen ja rahoitus jäivät epäselväksi lain 6 §:n muutosehdotuksessa, jossa todetaan, että kuntouttavan työtoiminnan kustannuksia korvataan hyvinvointialueelle valtion varoista tämän lain mukaisesti. Näkemyksen mukaan 6 §:n muutosehdotusta tulisi tarkentaa perusteluissa. Lausunnoissa ehdotettiin myös, että valtion korvaus tulisi 24 §:ssä määritellä siten, että se vastaa hyvinvointialueelle aiheutuneita kustannuksia ja että korvaustaso tulisi määritellä vähintään vuosittain.

Maatalousyrittäjän eläkelaki

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Melan lausunnossa nousi esiin, että maatalousyrittäjän eläkelain 98 §:ää pitäisi muuttaa ehdotetun yrittäjän eläkelain 104 §:n muutosta vastaavasti. Säännöksessä säädetään kuntoutusetuuden ja eläkkeen maksamisesta muulle kuin etuuden saajalle itselleen.

Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta

Kuntaliitto on lausunnossaan esittänyt, että lain 16 §:ssä viittausta sosiaalihuoltolain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kunnan toimielimeen ei tulisi muuttaa viittaukseksi

hyvinvointilauseeseen vaan pykälässä tulisi viitata varhaiskasvatuslain 50 §:ssä tarkoitettuun kunnan toimielimeen. Kuntaliiton mukaan kunta järjestää jatkossakin varhaiskasvatuspalvelut. Yksityisen hoidon tuki on kunnan rahoittamaa myös sote-uudistuksen jälkeen ja kunta voi päättää myös mahdollisesta kuntalisästä.

Laki rajat ylittävästä terveydenhuollosta

Jotkut lausunnon antajat kiinnittävät huomiota siihen, ettei rajat ylittävää terveydenhuoltoa koskevaan lakiin kohdistuvia sisällöllisiä muutoksia oltu otettu mukaan esitykseen. Erityisesti pidettiin tärkeänä, että sote-valmistelun yhteydessä ja vaikutusten arvioinnissa olisi huomioitu myös potilaiden oikeuksien soveltamisesta rajat ylittävässä terveydenhuollossa 2011/24/EU koskevan direktiivin vaikutuksia. Nähtiin palvelujen tuottajien yhdenvertaisuuden kannalta riskinä, että asiakas tulevaisuudessa voisi julkisen terveydenhuollon asiakasmaksulla hakea ulkomailta sekä julkisen että yksityisen terveydenhuollon palvelujen tuottajien tarjoamia terveysterveystoimintoja mutta asiakkaalla ei olisi vastaavanlaista valinnan vapautta kansallisissa tilanteissa.

Lastensuojelulaki

Kuntaliitto huomautti, että terveydenhuollon erityisiä velvollisuuksia koskevassa 15 §:n muotoilussa säilytettäisiin säännöksen nykytila eli säädettäisiin velvollisuuksista palvelurakenteelle ei yksittäiselle viranomaiselle.

Lausunnoissa tuotiin lisäksi esiin, että kunnan muuttaminen hyvinvointialueeksi jättää epäselväksi, miten toiseen kuntaan sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestäminen ja järjestetyistä palveluista aiheutuneiden kustannusten periminen jatkossa järjestyy.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmien osalta lausunnoissa tuotiin esiin, ettei kuntien ja hyvinvointialueen suunnitelmia pidä eriyttää toisistaan. Kun ehkäisevä lastensuojelu jatkossa jakautuu sekä kunnan että hyvinvointialueen välillä, useassa lausunnossa viitattiin esityksen vaikutuksissakin lausuttuun välttämättömyyteen saada kuntien ja hyvinvointialueiden välille toimivat yhteistyörakenteet- ja käytännöt, jotta yhteistyö ja riittävä tietojenvaihto käytännössä toteutuvat. Tämä puolestaan edellyttää riittäviä resursseja sekä hyvinvointialueilla että kunnissa, jotta lastensuojelun ehkäisevät palvelut ja myös päihdetyö toteutuisivat lasten, nuorten ja perheiden kannalta tarkoituksenmukaisena kokonaisuutena.

Oikeusministeriö huomautti lausunnossaan, että lain 90 ja 92 §:n muutosehdotuksessa käytettävä siten kuin –rakenne viittauksessa muutoksenhaussa sovellettavaan

lainsäädäntöön ei ole riittävä, koska siitä ei käy ilmi, onko kyseessä aineellinen vai informatiivinen viittaus. Koska hyvinvointialueesta annetun lain 16 luvun mukaan hyvinvointialueen ja hyvinvointialueen viranomaisen päätökseen sovelletaan lähtökohtaisesti kyseisen lain säännöksiä oikaisuvaatimuksesta ja aluevalituksesta, olisi lastensuojelulain tästä pääsäännöstä poikkeavaan muutoksenhakumenettelyyn osoittavat lakiviittaukset kirjoitettava aineelliseen muotoon. Lisäksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan valitus on tehtävä kirjallisesti 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista, joten tämä sääntely lastensuojelulain 90 §:n 2 momentissa vaikuttaa tarpeettomalta päällekkäiseltä sääntelyltä.

Liikennevakuutuslaki

Lausunnoissa nostettiin esille, että liikennevakuutuslain ja työtapaturma- ja ammattitautilain perusteella vakuutusta hoitavat vakuutuslaitokset eivät järjestä vahingoittuneen sairaanhoitoa tai kuntoutusta, vaan ne korvaavat sairaanhoidosta ja kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia. Vakuutuslaitokset korvaavat julkiselle terveydenhuololle vahingoittuneille annetun hoidon tuottamisesta aiheutuneet tosiasialliset kustannukset (ns. täyskustannusmaksu), jonka peruste on kytketty ns. vieraskuntalaskutukseen. Tämä tarkoittaa, että vahingoittuneen hoidosta korvataan vastaava euromäärä kuin hoitoa antanut vieraskunta olisi voinut laskuttaa potilaan kotikunnalta. Vaikka täyskustannusmaksun säädöspohja muuttuu uudistuksen yhteydessä, on tärkeää, että hyvinvointialueen laskuttama määrä perustuu potilaan hoidon tuottamisesta aiheutuneisiin tosiasiallisiin kustannuksiin.

Oikeusministeriö nosti esille alkuperäiseen luonnosesitykseen sisältyneen liikennevakuutuslain 81 §:n 2 momentin muutosehdotuksen täyskustannusmaksua koskevaan muutoksenhakuun. Oikeusministeriö kiinnitti huomiota, että luonnoksen mukaisena pykälän merkitys muuttuu. Pykäläehdotusta ja perusteluja on muokattu vastaamaan lainkohdan tosiasiallista tarkoitusta.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain muuttamisesta

Lausuntopalautteena Kuntaliitto totesi, että laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta sisältää palvelusetelin käyttöön liittyviä säännöksiä. Ko. laissa säädetään siitä, jos palvelusta perittävän asiakasmaksun enimmäismäärä on säädetty palvelun tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia pienemmäksi, palvelua ei saa järjestää yksinomaan 1 momentin 5 kohdassa mainitulla tavalla antamalla palvelun käyttäjälle palveluseteli. Tätä sääntelyä ei jatkossa suunnittelusta ja valtionavustuksesta annetun lain kumoamisen myötä ole lainsäädännössä. Vastaavaan tulkin-

taan päästään kyllä palvelusetelilain 6 §:n 1 momentin kautta, koska säännöksen mukaan asiakkaalla on oikeus kieltäytyä hänelle tarjotusta palvelusetelistä, jolloin kunnan tulee ohjata hänet kunnan muilla tavoin järjestämien palvelujen piiriin.

Oikeusministeriö totesi, että palvelusetelilain muutoksenhakua koskevan 13 §:n 1 momentin viittaus hallintolakiin pitäisi muuttaa aineelliseksi ehdotetun siten kuin –rakenteen sijaan, koska tällaisesta rakenteesta ei käy riittävän selvästi ilmi, onko viittauksen tarkoitus olla informatiivinen vai aineellinen. Lisäksi saman pykälän 2 momentin vanhentunut viittaus hallintolainkäyttölakiin tulisi ajantasaistaa vastaamaan voimassa olevaa lakia eli oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettua lakia, ja samalla poistaa momentista oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain kanssa päällekkäinen, ja siten tässä yhteydessä tarpeeton, sääntely jatkomuutoksenhaun valitusluvanvaraisuudesta.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Muutamat lausunnonantajat esittävät, että asiakasmaksulakia on muutettava siten, että palvelusetelin omavastuuosuus kerryttää maksukattoa.

Kuntaliitto totesi lausunnossaan, että 14 a §:ssä säädetään viranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin hyvinvointialueen viranomainen. Perustelujen mukaan momenttiin jäisi myös ”kunnallinen viranomainen” tahoksi, joka on velvollinen antamaan hyvinvointialueelle tietoja, esimerkkinä tilanne, jossa hyvinvointialueen pitäisi tietää, millaisten tulotietojen perusteella varhaiskasvatuksen asiakasmaksu määräytyy. Esimerkkinä käytetty tiedonsaantioikeus herättää hieman kysymyksiä, se ei taida olla kovin relevantti. ”Kunnallinen viranomainen” puuttuu pykälätekstistä.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta sekä Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta

Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että sosiaalihuollon asiakaslaki ja potilaslaki ei nykyisessä muodossa sisällä säännöksiä saamen kielen asemasta. Näihin lakeihin ei myöskään ehdoteta saamen kielen osalta vastaavaa viittausta sote-järjestämislain 5 §:ään kuin kansalliskielten osalta. Oikeusministeriö pitää tärkeänä, että sote-uudistuksen ja tässä esityksessä ehdotettujen lakimuutosten jälkeen saamelaiden kielellisistä oikeuksista säädetään selkeästi ja että niitä koskevat säännökset ovat myös helposti löydettävissä asiakkaan tai potilaan näkökulmasta. Tässä yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevaan sääntelykokonaisuuteen.

Oikeusministeriö ehdottaa harkittavaksi, että esityksen jatkovalmistelussa tarkasteltaisiin saamelaisten kielellisten oikeuksien toteutumista potilas- ja asiakaslain näkökulmasta.

Laki sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain muuttamisesta

Joissakin lausunnoissa todettiin, että valvonta näyttäytyy toimijalle sekavana ja päällekkäisenä järjestelmänä ja valvojille päällekkäisenä työnä, sen vuoksi joissakin lausunnoissa ehdotettiin sisällöllisiä muutoksia. Tulevaisuuden jatkotyönä olisi tärkeä valmistella oma lainsäädäntökokonaisuus, joka kattaisi koko sosiaali- ja terveydenhuollon laadun ja valvonnan. Lisäksi mm. aluehallintovirastojen ja Valviran kaksijakoisuutta tulisi selkeyttää ja valmistella yksi yhtenäinen kokonaisuus, joka toimisi kansallisenä valvontaa suorittavana tahona (virasto) ja yhtenäisin periaattein.

Laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Sosiaalialan osaamiskeskukset ehdottaa lausunnossaan muutosta kohtaan osaamiskeskuslain 1 §:n muuttamisesta. Koska sosiaalialan osaamiskeskukset toimivat monen kunnan, kuntayhtymän, maakunnan ja tulevan hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä, ehdotamme, että sana hyvinvointialue voisi olla monikossa. Myös Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri toteaa että on tärkeää, että osaamiskeskukset voivat jatkossakin toimia useammalla hyvinvointialueella, kuten tähän asti esimerkiksi Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa toimiva yhteinen sosiaalialan osaamiskeskus Socom.

Toisaalta eräässä lausunnossa ehdotettiin, että laki sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta tulisi lakkauttaa ja liittää toiminta osaksi hyvinvointialueen toimintaa. Rahoitus tulisi suunnata hyvinvointialueille väestöosuuksien suhteessa toisin kuin tällä hetkellä on tilanne. Hyvinvointialueille tulee antaa mahdollisuus itse toteuttaa toimivat TKIO rakenteet perustason palveluiden kehittämiseen ja TKIO toimintaa.

4.3 Sisäministeriön hallinnonalaa koskevat ehdotukset

Pelastuslaki

Kuntaliiton lausunnon mukaan esitysluonnoksen säännöskohtaisissa perusteluissa olevat perustelut, ovat ristiriidassa hyvinvointialueiden itsehallinnon kanssa. Hallituksen esitykseen (HE241/2020) sisältyvän hyvinvointialueesta annetun lain 22 § 2 momentin 2 kohdan mukaisesti hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen hallintosäännöstä. Hallinnon järjestämisen perusteisiin kuuluu hyvinvointialueen hallinnon rakenteesta eli organisaatiosta päättäminen sekä toimivallan jakautuminen hyvinvointialueen viranomaisille. Pelastustoimen valtakunnallisen johtamisen tarpeet ovat relevantti näkökulma laajoissa väestönsuojelutilanteissa, mutta pelastuslaitosten keskinäinen yhteistyö ja muiden viranomaisten osallistuminen pelastustoimintaan ei mistään näkökulmasta ole riippuvainen valtakunnallisesta johtamisesta. Pelastuslaitokset ovat oman yhteistyörakenteensa puitteissa huolehtineet yhdenmukaisten toimintamallien laatimisesta sekä palvelujen yhdenmukaistamisesta ottaen tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon erot toimintaympäristöissä sekä asiakastarpeissa. Sisäministeriön strategisen ohjauksen kautta on rakennettavissa riittävät edellytykset kansallisen ohjauksen toteutukseen poikkeusoloissa tai muissa väestönsuojelua edellyttävissä laajoissa ja pitkäkestoisissa tehtävissä.

Useat lausunnonantajat tekivät esityksiä hyvinvointialueen pelastustoimen ja pelastuslaitoksen tehtäviä koskevaan sääntelyn tarkistamiseen. Esitykset koskivat ensihoitopalveluiden tuottamista Uudellamaalla, kansainvälistä pelastustoimintaa ja yhteistyötä kuntien kanssa.

Lisäksi lausunnoissa tehtiin esityksiä sammutusveden saantiin, pelastuslaitosten yhteistoimintaan, valvontatehtäviin, rekisterinpitoon ja muutoksenhakuun liittyvien säännösten tarkistamiseksi

Palosuoja-rahastolaki

Lausunnonantajat esittivät lausunnoissaan, että Palosuoja-rahaston tulisi voida myöntää avustuksia myös kuntien kokonaan omistamille kiinteistöosakeyhtiöille sekä paloasemien laajennuksiin.

4.4 Muiden ministeriöiden hallinnonala koskevat ehdotukset

Lausunnonantajista vain muutama kiinnitti huomiota oikeusministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön. Keskeisin huomio koski sitä, että hallituksen esitykseen ei sisälly hyvinvointialueiden perustamisesta johtuvia teknisluonteisia muutoksia tuomioistuinlakiin (673/2016) ja oikeudenkäynnistä vakuutus oikeudessa annettuun lakiin (677/2016).

Rikosseuraamuslaitos totesi lausunnossaan muun muassa, että eduskunnan käsitellyssä on tällä hetkellä hallituksen esitys laeiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa sekä vankeuslain ja eräiden muiden seuraamusten täytäntöönpanosta annettujen lakien muuttamisesta (HE 246/2020 vp), jossa on esitetty muutoksia muun ohella vankeuslain (767/2005) 4 luvun 7:ään sekä yhdistelmärangaistuksen täytäntöönpanosta annetun lain (801/2017) 8 §:ään. Teknisten Sote100 -lakimuutosten jatkovalmistelussa on syytä huomioida HE 246/2020, koska esimerkiksi vankeuslain 4 luvun 7 §:n 2 momentissa säännellyt asiat olisivat jatkossa pykälän 3 momentissa.

Muiden ministeriöiden hallinnonalan lait eivät saaneet lausunnoissa erillisiä huomioita.

Liitteet

Liite 1: Lausuntopalautteen analyysiin osallistuneet tekijät

Huttunen Maria (STM)

Huhta Jaana (STM)

Sirkka Sivula (STM)

Muinen Tiina (STM)

Mähkä Merituuli (STM)

Rainio Katariina (STM)

Solin Helena (STM)

Rahkonen Susanna (STM)

Holopainen Liisa (STM)

Komulainen Joni (STM)

Tervo Sini (STM)

Paaermaa Pekka (STM)

Terhemaa Kirsi (STM)

Äärynen Emmi (STM)

Leinonen Mari (STM)

Jouttimäki Riitta-Maija (STM)

Mustonen Eila (STM)

Terho Laura (STM)

Tuominen Ismo (STM)

Elina Kotovirta (STM)

Helismaa Ilpo (SM)

Parsons Annika (SM)

Aulanko Riitta (SM)

Siitonen Susanna (OM)

Silvola Salla (OM)

Hiitola Joni (OKM)

Virta Sari (OKM)

Marttila Anne-Maria (OKM)

Kanerva Pauliina (TEM)

Huotari Jarmo (VM)

Wallius Johanna (MMM)

Narikka Jouko (VM)

